

DUHOVNI ŽIVOT I OBIČAJI U STAROJ KOPRIVNICI

NIKOLINJE

Patron i zaštitnik naše župne crkve je sveti Nikola, pa se po njemu i zove župnom crkvom Svetog Nikole. To je veliki blagdan za našu Koprivnicu i tada se služe velike mise s više svećenika. Na župnom dvoru skupe se svećenici iz svih okolnih mjesta i proslavljaju blagdan. U narodu se taj dan kao i danas zove Nikolinje, kojemu se najviše raduju djeca, jer dobivaju darove. Biskup sveti Nikola zaštitnik je siromaha, brodarka i pomoraca pa ga i oni slave. Bio je veliki ljubitelj djece i darovao im sve što je imao, pa se i danas djeca vesele i pitaju mamu: "Što će nam donijeti sveti Nikola?" Mame odgovaraju: "Ako ste bili dobri, dobit ćete dar, a ako ste bili zločesti, doći će krampus i donijeti vam šibu." Tako je nekada i bilo.

Malo veći dječaci napravili bi veliku kapu od papira, bradu od kudjelje, kapu su metnuli na glavu i lice obojili crvenim krep-papirom, obukli bijelu dugu haljinu koju su napravili od mamine spavačice i suknje, zavezali pojas od marame i u ruci s velikim štapom dolazili bi manjoj djeci u predvečerje Svetog Nikole. S njima je bio anđeo u bijeloj haljini i s košaricom darova koje su mame već prije dale za djecu. Kada su dolazili u kuću, krampus je lancima davao znak da dolaze. On je imao crnu odjeću, na glavi crnu čarapu i crnu kapu s papirnatim crvenim rogovima, a u ruci lanac i veliku šibu.

Tada je Nikola pitao: "Djeco, znate li moliti, slušate li li mamu i tatu i jeste li dobri?" Djeca bi u strahu odgovarala: "Znamo moliti i dobri smo". Anđeo bi izvadio iz košarice paketić za svako dijete i darovao bi ih. Za to vrijeme krampus je skakao okolo po kuhinji i zveckao lancem, a djeca bi se sakrivala i počela plakati jer su se bojali šibe.

Ostala djeca čistila su čizmice i stavljali ih u prozor, tako da im Nikola metne u njih darove preko noći. Kada su se ujutro probudili odmah bi skočili do prozora da vide što je u čizmicama. Pronašli bi skromne darove, koju čokoladicu "Nestle", kocke šećera, orahe i lješnjake, negdje i čarapice, a obvezno i šibu koja je bila pozlaćena ili obična.

To je bilo veselje za djecu, osobito manju, koja su vjerovala da im je to dao sveti Nikola, dok su ona veća znala da je dar bio od roditelja.

U "Špil-šulu", priređivala se predstava za Nikolinje, za svu djecu koja su pohađala tu malu školu i dijelili su se darovi i našoj manjoj braći. Časne sestre su nas naučile prije priredbe pjevati ovu pjesmicu:

Dođi sveti Nikola, djeca te poželjela
dođi k nama vidjeti, kak smo dobri poslušni,
Znamo Boga moliti, lijepo pjevat, plesat
dođi k nama tra-la-la, dođi sveti Nikola.

Mala djeca i danas rado i s veseljem očekuju svetog Nikolu s darovima.

ADVENT - ZORNICE

U prosincu, dane prije Božića nazivali smo Adventsko vrijeme. Tada su bile određene jutarnje Svete mise koje smo nazivali zornicama, kada su žene promrzle od hladnoće prisustvovala tim ranim misama u hladnoj crkvi. Četvrtog prosinca na svetu Barbaru, žene su sijale u male zdjelice ili tanjuriće pšenicu za Božić. Šestog prosinca slavilo se Nikoljinje kojem su se najviše radovala djeca.

Kada je došla Sveta Lucija, trinaestoga prosinca, ljudi su vjerovali da će iduće godine svaki mjesec biti takvim kakvim je bio dan primjerice kao Lucija za siječanj, dan kasnije za veljaču i tako redom sve do Božića zapisivali su kakvo je bilo vrijeme koji dan. Tako su se stari ljudi, nepismeni i praznovjerni, ravnali za vrijeme u idućim mjesecima.

Vršile su se pripreme za Božić, bilo je klanje svinja, šopanje gusaka, iz vinograda se dopremilo vino, pekla se rakija i radili drugi poslovi. U to, Adventsko vrijeme, zornice su bile sve do Božića.

BOŽIĆ

Od davnih vremena najpoznatiji je i najveći blagdan u godini Božić. Slavi se kao rođenje Kristovo i kao dan veselja i mnogih želja, jer s njim dolazi i Nova godina.

Pripreme za Božić počinju već početkom mjeseca, kada se kao prvo na Barbaru sije žito u zdjelice. Domaćica dno zdjelice obloži s malo vate ili stavi malo zemlje i po njoj posije izabranu pšenicu. Zalije je i stavi na toplo mjesto. Kada poraste, prije Božića, porežu se vrhovi.

Oko deset dana prije Božića kolju se prasci, da bude svježeg i pacanog mesa, da se osuše kobasice i prezvuršt, da bude svega u izobilju. Tada su dolazili mladi pjevači iz Međimurja i pjevali predbožićne pjesme. Jedna starinska bila je ova:

Hodi Jožef dobro moje, rodila bom dete svoje,
Stal se Jožef mam z večera, obhodil je Betlehema.
Betlem varoš prebogati, stana neso mogli najti.
Zvun varoša na pol vure tam pastiri jognja kure,
Tam nam bodo stana dali, tam si bomo mi prespali.
Potlam so se žalovali, betlehemski vsi purgari
Da bi bili tožni znali, bili bi jim stana dali.

Pjevači su se darivali novcem i hranom. Tih dana dogovorili se susjedi i iz šume dopremili posječene mlade borove. Trebalo je biti pripremljeno i iscijepano dosta drva za loženje.

Domaćice su počele s pripremanjem sitnih kolača. Ako nije bilo snijega, čistila su se dvorišta i kuće izvana i iznutra, pripremala se hrana za stoku i živad, vadila se iz ormara i škrinja svečana odjeća, prala se i peglala. Kupovala se nova zimska obuća i potrebne stvari za kuću i gospodarstvo. Božić je samo jedan u godini i on se mora svečano proslaviti. Stari ljudi su govorili: "Imamo vsega kak na Božić".

Na dan uoči Božića vrše se još zadnje pripreme. Domaćica za ručak ispeče pogačice, koje postavi u zdjelu, posipa ih makom i šećerom i zalije vrućim mlijekom. Tako mora stajati dok pogačice upiju u sebe svu tekućinu, nabubre i još tople se poslužuju. To se jelo zove makvači. Zatim se kuha kompot od sušenih šljiva, krušaka i jabuka i obvezatno grah na bilo koji način. Taj ručak je bez mesa. Poslije ručka kolje se guska koja se šopala oko mjesec dana, te debela kokoš za juhu. Pekli su se dizani kolači (orehnjača i makovnjača), razvlačilo tijesto za štrukle i gibanice sa sirom.

Postavlja se stol. Posipa se sitnim žitom, (pšenica, raž, ječam) od jednog ugla do drugog u križ, a na sredinu metnuo se kovani novac. Zatim se pokriva s tri stolnjaka, a gornji je bijeli od lanenog platna. Na stolnjak se metnula zdjelica sa zrnjem graha i kukuruza i košticama od tikve. Domaćica je postavila tanjure i pribor za jelo, svježi kruh i vino, zatim je oprala povrće za juhu i napravila rezance. Pomažu joj

i odrasle kćeri i snahe. Kuća mora biti čista i sve pospremljeno. Domaćin je imao svoj određeni posao. Brinuo se da bude dosta drva i dosta hrane za stoku da mu bude blizu, jer se na Božić ne smiju raditi takovi poslovi. Donosi iz vinograda vino, a iz dimljenja prevzvršt i kobasice. U posebni veliki stalak ugrađuje božićni bor, a pomagali su i sinovi u svakom poslu. Djeca su bila poslušna i tati i mami i nikada nisu odgovarala sa: "Neću". Veselila su se za Božić, pogotovo ako je pao snijeg. Predvečerje uoči Božića zvalo se Badnje večer. Kada se spustio mrak i zvonilo pozdravljenje, domaćin je nosio u šatoru slamu i na kućnom pragu pozdravio: "Dobra vam večer". Zatim je ušao u kuhinju i nazdravljao: "Na to Mlado leto zdravi veseli kak tosti jeleni, dej vam bog kaj vam se bo rodilo i kotilo: teliče, žrebiče, praščiče, goščiče, račiče, mačiče i pesiče. Dej vam Bog vsega a najviše mira i Božjega blagoslova."

Tada je domaćin metnuo slamu na pod, domaćica je držala zapaljenu svijeću, a svi ukućani su klekli oko slame i molili: Oče naš koji jesi na nebesima. Domaćin je završio molitvu riječima: Amen. Ustao je i rasprostro slamu najviše ispod stola. Od sijena bio je napravljen križ povezan slamom od raži i također se metnuo ispod stola. Domaćica je zapalila petrolejsku lampu i pozvala k večeri ukućane, koji su posjedali za stol. Za večeru bile su pečene čurke, kuhane kobasice s hrenom, pečena svinjetina, štrukli i gibanice, makovnjača i orehnjača, vino i rakija. Badnje večer traje do pola noći. Kitio se bor koji je postavljen u kutu sobe. Djeca i koji od odraslih metala su nakit, to su staklene kugle, crvene jabuke i pozlaćeni orasi koji se vežu za bor, kao i licitarske male figurice, naranče, svijećice, a zlatne i srebrne trake obavijaju se oko bora. Djeca su palila praskalice i veselo se prevrtala po slami. Domaćica je vršila još posljednje pripreme oko jela, dok se domaćin s bližnjim rođacima i susjedima kartao, pio i čekao ponoć. Skupljala se mladež i dogovarala za polnoćku, misu u pola noći.

Tako je došao i jedanaesti sat kada se kretalo u crkvu. Do ponoći crkva se ispunila svijetom tako da su mnogi stajali i na vratima, a i vani oni koji su kasnije došli. Zazvonila su sva zvona i počela je Sveta misa s tri i više svećenika, kada je cijela crkva odzvanjala od pjesme i orgulja, a vani se čulo pucanje i žamor. Pod misom su se pjevale razne božićne pjesme koje pjeva sav narod u crkvi. Kada je završila polnoćka pjevalo se:

Narodil nam se kral nebeski
od Marije čiste djevice.

Ljudi su izlazili iz crkve i međusobno si čestitali: "Sretan Božić", razilazili kućama ili kod prijatelja na čestitanje. Ispijale se čaše u zdravlje, pjevalo se i veselilo. To je trajalo nekada i do jutra.

Na Božić, prva je ustala domaćica i spremila se na ranu misu. Obukla je svečanu haljinu i obuću, obukla kaput ili se zaogrнула gunjašem (velika topla marama). Domaćin ustaje za njom i ide u staju nahraniti stoku i napraviti najnužnije u gospodarstvu. Dogle se vratila domaćica, presvukla se i napravila doručak: čurke, kobasice, hladnetina i prevzvršt, rakija i vino. Tada su dolazili čestitari, susjedi, kumovi i prijatelji, ali samo muški, jer na Božić ako bi došla žena bilo bi zlo. Vatra na ognjištu ili u peći nije se smjela ugasiti kroz Božićnu noć, jer kada bi prvi čestitar došao razgrtao bi vatru i govorio:

Kak jogenj živi,
Zdravi bili, rodili
se i plodili,
vsako dobro vživali.

Za Božićni ručak kuhala je za juhu kokoš ili više - prema broju ukućana, a pekla se velika šopana guska i svinjetina, te pita sa sirom. Cijeli dan se svetkovalo, ništa se nije smjelo raditi, nisu se spremale postelje, niti mele prostorije i nisu se čistile staje.

Drugi dan Božića, nosi se iz kuće slama i prosipa po štali i svinjcima. Ujutro se u lavor sa vodom metne novac sa stola i svi ukućani se redom umivaju. Sijeno se sprema do upotrebe kada se meće u gnijezdo, gdje sjedi kvočka na jajima.

Božić je dan kada nestaje mržnje, kada se zaboravljaju svađe i neprijateljstva, kada se oprašta. Božić je dan mira, jer tada dugo zavađeni rođaci dolaze jedan drugome, mole oprostaj i izmiruju se. To je jedini dan u godini koji je u narodu od davnine ostao kao vjerovanje u nešto sveto i nadnaravno.

BETLEHEMSKA ŠTALICA I JASLICE

Božićni bor bio je okićen raznim ukrasima, kuglama i svijećicama, a ispod njega stavljala se zelena pšenica sa svake strane jaslica koje su bile u sredini i predstavljale su simbol Božića.

Štalica s jasicama, djetetom Isusom, majkom Marijom i svetim Josipom koji su bili Sveta obitelj, s volom i oslom koji su svojim dahom grijali dijete Isusa, iako kupljene u trgovini i izrađene od papira, budili su našu dječju maštu i mi smo se veselili gledajući i postavljajući taj dokaz da je došao mali Isus koji se rodio u prostoj štalici.

Gledali smo kako su dolazili pastiri da se poklone malom djetetu s jedne strane, a s druge približavala se tri kralja s dalekog istoka koje je vodila zvijezda i pokazivala im put do Betlehemske štalice, a nosili su darove – tamjan, zlato i smirnu. Kraljevi su se zvali Gašpar, Melkior i Baltazar. Iznad štalice sjala je zvijezda, a u zraku je lebdio anđeo s velikom trakom na kojoj je pisalo: "Slava Bogu na visini a mir ljudima dobre volje".

Na Badnje večer naši roditelji i mi djeca s njima pjevali smo starinske božićne pjesme i veselili se ako smo dobili ispod bora kakav dar. Bilo je sve u božićnom raspoloženju. Pjevali smo i ovu pjesmu koja je bila posvećena pastirima, jer su se oni prvi došli pokloniti Isusu. Pjevala se ovako:

O pastiri čudo novo
niste nigda vidjeli ovo,
u jasicam prostim leži djetešce,
na slamici oštroj kano janješce.
Betlem evo nije daleko,
znajte da vam istinu reko,
u štalici prostoj rodio se Bog
koji s neba siđe radi puka svog.
Ljubav Božja prevelika
primi pravu put čovjeka,
S neba siđe dolje radi grešnika
rodi se u štali radi čovjeka.

Na Badnjak pravile su se jasllice i u crkvama. Cijeli oltar bio je raspoređen u detalje koji su prikazivali štalicu, jasllice, Mariju majku Isusovu i svetog Josipa sa svake strane jasllica, također pastire, ovčice, i kralja, zvijezdu i anđele, kao i okolna brdašca i mjesto gdje su pastiri čuvali stada. To su bile "jaslice", kako smo ih mi zvali, a veliki borovi pored glavnog oltara okićeni kuglama i ukrasima, davali su poseban čar cijeloj crkvi. S poštovanjem išli smo se moliti pred jasicama i darivali malog Isusa novcem, najprije u župnu crkvu, a zatim u franjevačku. Jasllice su bile izložene sve do Tri kralja, kada su ih uklonili s oltara.

Najljepše je bilo vidjeti jasllice s majkom Marijom i djetetom Isusom, pa je tako bila posebno lijepa i pjesma koju je pjevala Marija kao uspavanku, a išla je ovako:

Oj djetešce moje drago vesela sam ti,
ti si moje malo blago spavalo bi ti,
Sinek mili moj lubleni nuder zaspi ti,
moj golubek premileni sve moje si ti.
Tebe otac ljubi slavi vrhu svih ljudi

jerbo si mu sinak pravi i nitko drugi,
Lepa moja ti ružica mili sinek moj,
mirisava ljubičica želni golub moj.

Tako je meni ostala lijepa uspomena na nekadanji Božić, kojeg slavimo i danas, ali su izostale mnoge, mnoge stare lijepe božićne pjesme, jer su ih zamijenile sadašnje nove.

OD BOŽIĆA DO NOVE GODINE

Prvi dan poslije Božića, na Štefanje, započinje blagoslov kuća. Svećenik je u crkvi oglasio kada i koji dan se moralo čekati da dođe na red koja ulica. Tada je bio župnik-kanonik Pavunić, koji je išao od kuće do kuće gdje su vrata bila otvorena i blagoslivljao svetom vodom. Bili su još zvonar i jedan dječak koji je zvonio od uličnih vrata, dajući znak da dolaze. Ulazeći pjevali su božićnu pjesmu: "Narodil nam se kralj nebeski, od Marije čiste djevice". Mama je upalila svijeću u svijećnjaku na stolu u sobi, u velikoj vazi borove grančice, sa svake strane zelena pšenica u zdjelicama, jabuka s ružmarinom i tanjurić s novcem.

Po dolasku svećenik je počeo moliti za mir i blagoslov u kući i poškropio sobu svetom vodom. Zatim smo svi zajedno molili "Oče naš" i ljubili križić što nam je svakom posebno dao župnik.

Mi svi koji smo se zatekli kod kuće stajali smo jedno pored drugoga, i stariji i mi djeca, a župnik nam je dao svete sličice i pitao kako nam ide u školi, još bi razgovarao sa mamom i tatom ako je bio i on kod kuće. Za to vrijeme, na vratima, zvonar je zapisao godinu i G. M. i B., imena triju kraljeva koji su se došli pokloniti novorođenom Isusu. Ta slova su značila, Gašpar, Melko i Bolta. Kada je obred bio završen odlazili su pjevajući:

Nato mlado leto veselimo se
mladoga kralja mi molimo,
Daj nam Bog zdravlje k tomu veselje,
nato Mlado leto vsega obilja.

Susjedi su već čekali da dođu i k njima "s križecom" kako smo nazivali taj obilazak blagoslivljanja kuća. Ako bi ih zatekla noć, nisu išli dalje nego su kod određene kuće imali večeru. To je obično bilo kod Kraljićevih u Dubovcu. Novac se davao koliko je tko mogao ili htio dati.

Zatim je došao dan Nevina dječica, to smo mi nazivali "Šibarovo" a slavi se na uspomenu kada je kralj Herod dao poubijati svu dječicu do dvije godine, da bi ubio i Isusa. Mi smo ujutro bili još u krevetu, došao bi tata i svakog od nas djece lagano bi udario šibom, tako da smo se plašili a on je govorio: Živi bili, zdravi bili. Tata je rekao da ćemo biti zdraviji što smo malo dobili šibom.

Na Silvestrovo, na zadnji dan godine, služila se navečer misa zahvalnica i narod se skupio u crkvi, tako da su i vani stajali vjernici koji nisu mogli u crkvu. Tada je bila velika propovijed i svećenik je čitao koliko se u godini rodilo djece i koliko je ljudi umrlo. To je bila jako svečana misa, a na kraju se pjevalo:

Tebe Boga hvalimo, vjerno ispovijedamo
vječnog oca slavimo, složnim glasom pjevamo,
svet, svet, svet je gospod Bog
kralj preslavni svijeta tog.

Tada su se ljudi razilazili svojim kućama i počeo je doček Nove godine. Sastali su se susjedi i rođaci, kartali i pili vino i rakiju. Domaćice su se žurile sa zadnjim pripremama oko kolača i pečenja. Djeca su se igrala pod okićenim borom i palila praskalice. Mladež se posebno zabavljala, kod kuće uz pjesmu i gitaru, a neki su otišli na Silvestarsku zabavu u Domoljub.

U ponoć je bilo čestitanja, ispijanja čaša, bilo je i suza za onima kojih više nije bilo. Slavilo se cijelu noć do jutarnjih sati, kada se išlo na spavanje. Tako se ispraćala Stara godina i dočekivala Nova godina

sa željom da bude bolja i sretnija od prijašnje. Na Novu godinu išlo se čestitati susjedima i rođacima. Na taj dan bile su i mnoge svadbe sa velikim veseljem.

KORIZMA

Kada su prošle Poklade ili Fašenjek, kako smo zvali taj dan kada se ludovalo s maskama po gradu, drugi dan bila je Pepelnica, pjevali su neki:

Fašenjek se zaručil
Pepelnicu oženil,
Pepelnica Dorica
Fašenjkova čer.

Taj dan se u crkvi slavio obred, kada je svećenik vjernike po glavi posipao s malo pepela. To je imalo svoje značenje o smrti. Od tog dana morale su prestati zabave i velika veselja, pa se tako nisu smjele održavati ni svadbe jer je počelo korizmeno vrijeme, kada se postilo i molilo. Korizma je trajala sve do Uskrsa, kada su smjele nanovo biti svadbe i priređivati se Zabave.

U preduskrsno vrijeme na Cvjetnu nedjelju, nosilo se na blagoslov u crkvu cvijeće drijenjka, prve macice i drugo proljetno cvijeće složeno u kitu. Ta se kitica čuvala kroz cijelu godinu i kada je već bila posušena na posebnom mjestu. Upotrebljavala se kod sprovoda i bila je simbol zaštite od požara, te ako bi bilo veliko nevrijeme i pucali gromovi bacilo se par grančica u vatru u peći i molilo se da se ne dogodi zlo. Cijeli tjedan bile su molitve u crkvi i velike ispovijedi pred Uskrs. Svećenici su u propovjedima znali reći: "Ako se nisi ispovijedio i pričestio cijele godine, onda se za Uskrs moraš da ti duša bude čista."

Na Veliki četvrtak bila je posebna misa u kojoj se pjevala muka Isusa Krista.

Veliki petak bio je poseban dan. Tada smo odlazili u crkvu da se pomolimo pred Božjim grobom, koji je bio napravljen tako da je Isusovo tijelo bilo izloženo na posebnom mjestu u crkvi i ljudi su dolazili da mu se poklone. Sam Božji grob je bio okićen s mnogo cvijeća, a pored njega su gorjele velike svijeće.

Prije podne na Veliki petak farbali smo s mamom pisanice. Jaja su se skuhalo i rastopio se kravlji loj, pa smo na ohlađena jaja gušćim perom iscrtili likove cvijeća onako kako smo znali, zatim je mama složila crvene i plave farbe (boje), a mi smo jaja metnuli da stoje u farbi. Nakon nekog vremena bi ih izvadili i posušeni nožićem skidali vosak i tako su jaja postala lijepe pisanice. Mama je znala skuhati i lukove ljuske, pa su pisanice bile posebno lijepe braun boje.

Na koncu smo ih namazali s malo ulja pa su se svijetlila i bilo ih je lijepo vidjeti u košarici ili tanjuru. Pisanice su se darovale manjoj djeci u gnijezda za Uskrsnog zeca. Na Veliki petak moralo se strogo postiti. Jelo se grah s uljem, jaja, suhe šljive i kruške kao kompot, makvači i bezmesna jela. Taj dan "zavezala su se zvana", kako su govorili stariji ljudi, i nije bilo zvonjave do Velike subote, odstranio se Božji grob i počele su pripreme za doček Uskrsa.

USKRS

Na Uskrs je na prvoj ranoj misi bilo posvećenje jela. Tada su vjernici, pogotovo žene i djevojke, imale u svojim košarama sve što se blagovalo za doručak. U prvom redu tu je bila šunka (koja se dan prije kuhala), narezana na komade, kuhana jaja, hren, cipof i drugi kolači. Ako je bila veća obitelj, onda se nosilo u većim košarama. Za vrijeme trajanja mise košare su se držale u rukama tako dugo dok je počeo blagoslov. S jedne i druge strane pored klecala (klupa) složili bi se redovi, a između njih je prolazio svećenik i blagoslivljao svetom vodom i molitvom vjernike i košare.

Kada je misa završila, žene bi žurile svojim domovima. Ukućani bi čekali dok se posvećeno jelo priredilo na stol, tada bi se pomolili i prihvatili jela. Šunka s jajima i hrenom bilo je tradicionalno jelo,

kasnije se moglo piti mlijeko ili kava sa cipovom (mliječni kruh), a uz to su muškarci pili rakiju i domaći višnjevac. Kada je doručak bio gotov, sve one mrvice sa stola i ljuške od jajeta sa stolnjakom odnijelo se u dvorište i bacilo među živad, jer je bilo posvećeno i vjerovalo se da će kokoši bolje nesti jaja.

Zatim su dolazili čestitaci, susjedi i rođaci i čestitali si "Sretan Uskrs". Jeli su se razni kolači uz obilan "Uskrсни ručak" i pilo domaće vino. Djeca su se veselila pisanicama i darovima što im je donio Uskrсни zajec u gnijezda koja su napravili u dvorištu ili vrtu ispod kakvog grma. Pisanice su se darivale i ostaloo djeci koja su dolazila čestitati. Svetkovao se i Uskrсни ponedjeljak, kada je procesija išla u Močile na Svetu misu i bilo je prošćenje.

TIJELOVO

Tijelovo je bio crkveni blagdan kada je oko cijelog parka išla procesija od početka ispred crkve. Tada su bile postavljene na četiri mjesta hutice, tj. male kućice-sjenice napravljene iz granja, a u svakoo je bio mali oltarić okićen s cvijećem. U procesiji su većinom bila djeca iz svih razreda pučke škole, lijepo odjevena; djevojčice u dugim bijelim haljinicama, a dječaci u bijelim košuljama, tako da je to bilo lijepo za gledati onima koji nisu bili u procesiji a gledali su iz parka.

Jedna je hutica bila blizu Gimnazije, druga na uglu gdje se ulazilo u park, treća na drugom kraju parka, a četvrta blizu crkve, poprijeko današnje tržnice. Nosilo se sveto otajstvo s nekoliko svećenika i sa zborom djevojčica i dječaka koji su pjevali crkvene pjesme. Mi djevojčice imale smo malene košarice pune cvijeća obranih latica i po središtu grada sipale smo oko sebe to cvijeće tako dugo dok bi ga imale.

Za taj dan mame su ukrašavale kosu svojih djevojčica, kako je i meni moja mama. Pošto sam imala pletenice, mama ih je rasplela i pramen po pramen močila vodom u kojoj je rastopila šećer, namatala na male krpice i tako se kosa sušila do drugoo dana. Na Tijelovo, kada sam bila obučena u bijelu haljinu, mama je rasplitala kosu od krpica i tako je ostala (rudasta) kovrčava. Tako su i druge mame ukrasile svoje djevojčice. Kod svake hutice smo stali s procesijom, tada bi svećenik molio kod malog oltarića i opet smo nastavljali dalje dok smo ophodili sve četiri, a tada smo se vratili u crkvu gdje se služila Sveta misa.

Za cijelo vrijeme kako je prolazila procesija zvonila su sva zvona u obadvije crkve. Nekada je znala kiša poremetiti Tijelovsko slavlje, ali se zato procesija održala kasnije. To je lijepa uspomena na nepo-novljivo djetinjstvo.

PROŠTENJA

Proštenište "Močile" s crkvom Majke Božje, bilo je jako posjećeno na Uskrсни ponedjeljak, Duhovski ponedjeljak, a pogotovo na blagdan Svetog Vida. Tada bi se u župnoj crkvi u Koprivnici skupili svi koji su išli pješke u procesiji preko Varaždinske ulice, pored katoličkog i židovskog groblja, pa još kilometar dalje, dok bi se došlo do prošteništa Majke Božje Močilске. Tamo se služila Sveta misa i vjernici su ispunili crkvicu i predvorje.

Bilo je tu osim Koprivničana i ljudi s okolnih sela, osobito Ivančana i Kunovčana koji su imali vinograde na Močilskom bregu. Dovedli su se s konjima i kolima punim rođaka i prijatelja, pa su se poslije mise razilazili po svojim kletima nakon što su obišli proštenje, te su se tamo nastavili veseliti. Puno ljudi bilo je 15. lipnja na Vidovdan, jer su pogotovo žene bile zagovorene sv. Vidu, zaštitniku za bolesne oči. Od ulaza u proštenište pa sve okolo crkve na čistini bili su štanti i tezge sa svakovrsnom robom, od licitarskih koji su prodavali svoja srca sa sličicama koje su kupovali dečki svojim curama ili zaručnicama, medenih kolačića, licitarskih krunica, raznih konjića i beba, te bomboni u obliku frulica. To su licitari imali naprijed pod prvim štantom, a u produžetku bili su postavljeni stolovi s klupama, gdje se moglo dobiti slatko piće od meda-medica, krahlin i gverc. Tu se skupila rodbina i poznati pa su se veselili i pjevali, a hitri licitarski radnici dvorili su ih i ubirali novac. U bačvama se nalazilo piće, a u kantama led, jer je svaki u svoju čašu sa pivom ili krahlom dobio i komadić leda da bude hladnije. Nedaleko od

licitarskih štanta bili su pečenjari koji su pekli meso i kobasice u pečenjarki i tako su proštenjari poslije masnog zalagaja mogli kod licitara dosta popiti i napiti se. Roditelji su djeci kupovali licitarske konjke i bebe, a također i bombone koje su izrađivali sami licitari. Bio je to unosan posao i mnogi licitari su se bogatili. Ja se sjećam da je Koprivnički licitar i medicar u ono vrijeme bio Sulimanović od kojeg i sada postoji kuća preko naše župne crkve, a stariji mještani i sada ju zovu Sulimanovićeve kuća.

Kada se došlo putem pored šumice i kućica već blizu, mogla se vidjeti crkva i susretati se s mnogim ljudima i djecom koji su dolazili na proštenje. Izdaleka su se vidjeli štanti i šatre, a kada smo došli bliže već smo mogli razgledati čega sve ima. Osim licitarskih, drugi su štanti bili poredani jedan do drugoga i pod njima se prodavala svakakva roba. Bilo je tu molitvenika i krunica, križica pa svete slike, sličice i svijeće, drugi su trgovali kičastom robom kakva se i danas na sajmovima prodaje: to su bili razni stakleni ukrasi, od prstena, naušnica, ogledala, češljeva, malih novčarka, do raznih ogrlica i kraluša od raznobojnog stakla i materijala. Tu su bile poredane na tezgama razne tamburice i frulice, zviždaljke, štapovi i drvene igračke za djecu, kao i velike lutke od kaučuka. Žene i djeca motali su se i gledali u to nesvakidašnje čudo, neki su kupovali, a neki samo izabirali i pregledavali. Bilo je i voća, osobito na Vidovdan trešnje Vidovčice. Ako je bio lijep i topao proljetni dan, najviše se djece skupilo oko sladole-dara, koji su u svojim drvenim kolicima dovezli sladoleđ i prodavali djeci u malim tuljcima za pol dinara.

Najveće zadovoljstvo za mladež, bio je veliki "ringšpil", postavljen na čistini ispred crkve. Tu je bilo cike i smijeha onih koji su se vrtjeli u zraku u malim klupicama pričvršćenim na dugačkim lancima. Tako su leteći mogli primati jedni druge i zajedno se vrtjeti, pogotovo dečko sa svojom curom ako su se "imali radi". Djeca su vriskala i plakala, neki su se bojali a neki vrtjeli i po više puta.

U gornjem dijelu ringšpila bilo je veliko kolo gdje su po 4-5 jačih dečki gurali kolo oko osovine rukama, tako da se ringšpil vrtio. Oni su se mijenjali jer je to bio težak posao, ali za novac su se rado odazivali. A uglavnom, ono što je davalo poseban štimung ringšpilu bio je verglec. Ispod, na dnu ringšpila sjedio je jedan čovjek pokretao drvenu kutija u kojoj je bio instrument koji je glasno svirao pjesme i plesove kada je čovjek pokretao drvenu ručicu rukom. Od te glazbe s vergleca odzvanjalo je cijelo proštenje. Veselje je trajalo do 3 sata a i dulje, a onda su se prošćenjari počeli vraćati svojim kućama, a neki su se razišli se i po kletima kojih je bilo u okolnim vinogradima. Prošćenjari su se vraćali većinom pješke, a negdje netko biciklom. Nosili su sobom paketiće s kupljenim darovim za one koji nisu mogli ići. Pošto je tamo bio i slikar koji je slikao šnel-fotografije koje su se mogle dobiti za pola sata, nosile su se i slike s proštenja kao nezaboravna uspomena. Djevojke su se vraćale sa svojim dragim, od kojeg su na dar dobile kraluše i licitarsko srce sa sličicom u sredini i ljubavnim riječima ispod slike. Od Močilskog proštenja tako su ostale lijepe uspomene i sjećanja na mladost.

Imali smo proštenje i na Antunovo. Tada je u Koprivnici kod Franjevačke crkve na čistini bilo također licitara sa svojim štantima, svjećara, kao i prodavača krunica i molitvenika. Poslije glavne mise sa više svećenika, ljudi su se veselili pijući pod štantom medicu i krahlina. U kutu kod ulaza bilo je mjesto za paljenje svijeća. Tu je bio složen mali oltarić sv. Antuna, okićen cvijećem. Dolazili su vjernici i iz pokrajnjih sela, da se mole za zagovor kod sv. Antuna, jer je on pomoćnik za izgubljene stvari. Bile su velike propovijedi, klečanja i moljenja još i prije blagdana. To se svetkovanje održalo sve do danas, samo ne u takvoj veličini.

I župna crkva slavila je svoj god na sv. Nikolu. Tada je to bio jako svečan dan. Bile su velike predbožićne ispovijedi i služile se mise s više župnika i iz okolnih sela. Bio je glavni župnik Pavunić, koji je ostao u Koprivnici sve do Drugoga svjetskog rata, kada je izgubio život. Kada sam ja pohađala pučku školu, bio nam je vjeroučitelj velečasni Kolarić, koji nam je držao sat iz vjeronauka.

Ako je bila kakva crkvena svečanost, tada smo mi učenice četvrtog razreda pjevale na koru kod obreda Svete mise crkvene pjesme, koje nas je učila i vježbala časna sestra, a ona je svirala i orgulje.